

Toimintasuunnitelma kehitysvammaisten palvelujen toteuttamiseksi 2013

Sisällysluettelo

Johdanto	2
1. Kehitysvammaiset henkilöt	2
2. Kehitysvammaisten määrärahat	3
3. Palvelujen ja erityishuollon järjestäminen	3
4. Erityishuollon johtoryhmä	4
5. Tutkimus, ohjaus ja neuvonta	4
5.1 Tutkimus	4
5.2 Ohjauspalvelut	5
6. Asumispalvelut	5
6.1 Turun kaupungin vammaispalvelujen asumispalvelut	6
6.2 Kuntayhtymiltä ja kunnilta hankittavat asumispalvelut	7
6.3 Järjestöiltä, yhdistyksiltä ja muilta yksityisiltä palvelutuottajilta hankittavat asumispalvelut	7
6.4 Asumispalvelujen kehittämistavoitteet	7
7. Perhehoito	8
7.1 Perhehoidosta perittävät maksut	8
8. Laitoshoito	8
8.1 Laitoshoidon kehittämistavoitteet	8
9. Lyhytaikaishoito	9
9.1 Lyhytaikaishoito Koskikodissa	10
9.2 Muualta hankittava lyhytaikaishoito	10
9.3 Lyhytaikaishoidosta perittävät asiakas- ja käyttöpäivämaksut	10
9.4 Koskikodin kehittämistavoitteet	11
10. Työ- ja päivätoiminta	11
10.1 Tuettu työtoiminta ja tuettu työllistäminen	11
10.2 Työtoiminta toimintakeskuksessa	12
10.3 Päivätoiminta	13
10.4 Ikääntyvien kerhotoiminta	14
10.5 Työ- ja päivätoiminnan kehittämistavoitteet	14
11. Kehitysvammaisten koululaisten iltapäivätoiminta	14
11.1 Kesätoiminta	14
11.2 Koululaisten iltapäivätoiminnan kehittämistavoitteet	15
12. Muut palvelut	15
12.1 Tukihenkilötoiminta	15
12.2 Kehitysvammaisten harkinnanvarainen avustus	16
13. Muilta kunnilta perittävät maksut	16

LIITTEET

Johdanto

Toimintasuunnitelmassa määritellään ne palvelut, joita vammaispalvelujen toimintayksikkö Paletti järjestää kehitysvammaisille aikuisille ja lapsille. Kehitysvammaisille henkilöille tarkoitettuja palveluja toteutetaan sosiaalihuoltolain (1982/710), lain vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (1987/380) ja lain kehitysvammaisten erityishuollosta (1976/519) puitteissa.

Toimintasuunnitelmaan on kirjattu ne kehitysvammaisille henkilöille tarkoitetut palvelut, joita vammaispalvelujen yksikkö pystyy toteuttamaan määrärahojen, henkilöstöresurssien ja olemassa olevien palvelujen puitteissa.

Peruspalvelulautakunta on 5.5.2010 § 158 hyväksynyt Kehitysvammaispalvelujen kehittämistavoitteet vuosille 2010–2016. Suunnitelmaan kirjatut kehittämistavoitteet ovat mm:

- Asumispalveluiden kehittäminen tarvetta vastaavaksi. Tavoitteena on vähentää laitoshoidon käyttöä ja turvata vanhempiensa luona asuville kehitysvammaisille henkilöille tarvittavat palvelut. Riittävät asumiseen liittyvät palvelut varmistetaan kaupungin oman palvelutuotannon lisäämisellä sekä yhteistyöllä Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymän ja muiden kuntayhtymien kanssa erityisosaamista vaativien palvelujen lisäämiseksi. Muilta hankittavat asumispalvelut kilpailutetaan uudestaan vuonna 2014 tai 2015.
- Asiakaslähtöisyyden periaatteet varmistetaan suunnittelussa ja toteutettavissa palveluissa sekä kehitetään yhteistyömuotoja vammaisten ja kehitysvammaisten lasten palvelukokonaisuudessa.
- Lyhytaikaishoidon sekä työ- ja päivätoiminnan kehittäminen.

1. Kehitysvammaiset henkilöt

Palveluja järjestetään niille henkilöille joiden

- kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysvammaisissa saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi (L kehitysvammaisten erityishuollosta 1 §).
- toimintakyky on huomattavasti rajoittunut, mikä näkyy vaikeutena oppia ja ylläpitää päivittäiseen elämään liittyviä toimia. Perinteisesti älyllisen kehitysvammaisuuden astetta arvioidaan vakioiduilla älykkyystesteillä. Tautiluokituksen mukaisesti kehitysvammat jaetaan eri vakavuusasteisiin: lievästi kehitysvammaiset ÄO 50 – 69, keskivaikeasti kehitysvammaiset ÄO 35 - 49, vaikeasti kehitysvammaiset ÄO 20 – 34 ja syvästi kehitysvammaiset ÄO alle 20. Esimerkiksi keskivaikeasti kehitysvammaiset toimivat 6 – 9 vuotiaan lapsen tasolla ja vaikeasti kehitysvammaisten toiminta vastaa 3 – 6 vuotiaan lapsen toimintaa.
- vammaisuuteen liittyy samanaikaisesti rajoituksia kahdessa tai useammassa seuraavissa adaptiivisten taitojen yksilöllisesti sovellettavista osa-alueista: kommunikatio, itsestä huolehtiminen, kotona asuminen, sosiaaliset taidot, yhteisössä toimiminen, oppimiskyky, vapaa-aika ja työ.
- kehitysvammaisuus ja tuen tarve on tullut ilmi ennen 18 vuoden ikää.
- toimintakyky vastaa kehitysvammaisen henkilön toimintakykyä, joilla on laaja-alainen kehitysviive ja jotka tarvitsevat laaja-alaisesti palveluja.
- tuen tarve on elinikäinen, mutta se saattaa vaihdella eri elämäntilanteissa.

Vammaispalvelujen yksikön kehitysvammaisille tarkoitettuja palveluja käytti vuonna 2012 yhteensä 828 henkilöä, josta 42 % oli alle 25-vuotiaita ja 52 % oli 25–64-vuotiaita.

2. Kehitysvamma palvelujen määrärahat

Palvelu	Tilinpäätös 2011	Talousarvio 2012	Tilinpäätös ARVIO 2012	Talousarvio 2013
Kehitysvamma palvelut yhteensä, josta	24 377 145	26 533 661	27 200 000	27 361 960
1. asiakas palvelujen hankinnat muilta palveluntuottajilta (laitoshoito, asuminen ym. erityishuolto)	18 102 716	19 650 000	20 800 000	21 000 000
2. Vammais palvelujen oma toiminta, josta				
2.1 asumisyksiköt	1 896 667	2 351 957	2 100 000	2 284 512
2.2 työ- ja päivätoiminta	1 828 814	2 052 417	1 900 000	1 903 584

Kehitysvamma palvelujen määrärahoista suurin osa, noin 76 % muodostuu asiakas palvelujen hankinnoista muilta palvelujen tuottajilta. Menoista noin 36 % on asumis palvelujen ja 40 % laitoshoidon menoja. Kokonaismenot sisältävät alle 18-vuotiaiden pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten omaishoidon tuen kustannukset.

Kehitysvammaisten erityis palvelujen menojen jakaantuminen:

- Vammais palvelujen asumisyksiköiden menot ovat noin 8 % menoista ja ne muodostuvat Ruusukujan palveluasuntojen, Portsan Kehräkodin, Kotirannan, Koskikodin sekä Vammais palvelujen asuntojen menoista.
- Työ- ja päivätoimintakeskusten menot ovat noin 7 % ja ne muodostuvat Pormestarin, Katariinan, Orikedon, Toivolan toimintakeskusten, Pompon päiväkeskuksen sekä tuetun työtoiminnan menoista.
- Asiakas palvelujen ostot ovat noin 76 % menoista ja ne sisältävät palveluntuottajilta ja kuntayhtymiltä hankitut laitos- ja asumis palvelut, työ- ja päivätoiminnan ja muut erityishuollon palvelut.
- Muut palvelut, noin 9 % sisältää muun muassa omaishoidon tuen, koululaisten iltapäivätoiminnan, perhehoidon, tukihenkilötoiminnan sekä Paletin kuntoutustyöryhmän kustannukset.

3. Palvelujen ja erityishuollon järjestäminen

Kehitysvammaisille henkilöille järjestetään palvelut ensisijaisesti yleislainsäädännön turvin, esim. päivähoitolain, perusopetuslain, kansanterveys- ja erikoissairaanhoidon lain. Silloin kun peruspalvelut eivät ole riittäviä, turvataan palvelut sosiaalihuoltolain, vammais palvelulain tai kehitysvammaisten erityishuoltola lain (1977/519) mukaan. Erityishuoltoon kuuluvia palveluksia ovat kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 2 § mukaan:

- tutkimus, joka käsittää erityishuollon yksilöllisen suunnittelun ja toteuttamisen edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset selvitykset sekä soveltuvuuskokeet;
- terveydenhuolto;
- tarpeellinen ohjaus, kuntoutus sekä toiminnallinen valmennus;
- työtoiminnan ja asumisen järjestäminen sekä muu vastaava yhteiskunnallista sopeutumista edistävä toiminta;

- henkilökohtaisten apuneuvojen ja apuvälineiden järjestäminen;
- yksilöllinen hoito ja muu huolenpito;
- henkilön aviopuolison, vanhempien ja muiden perheenjäsenten, muun huoltajan tai hänelle muuten läheisen henkilön ohjaus ja neuvonta;
- tiedotustoiminnan harjoittaminen erityishuoltopalveluksista;
- kehityshäiriöiden ehkäisy; sekä muu vastaava erityishuollon toteuttamiseksi tarpeellinen toiminta.

Suomen vammaispoliittisen ohjelman mukaan vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdistämistä jatketaan. Muutoksien vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea ennakoida.

4. Erityishuollon johtoryhmä

Peruspalvelulautakunta on 20.5.2009 § 252 nimennyt erityishuollon johtoryhmän hoitamaan 25.5.2009 alkaen sille kehitysvammalain mukaan kuuluvia tehtäviä. Johtoryhmän jäseniksi nimettiin vammaispalvelujen toimintayksikkö Paletin kuntoutustyöryhmän jäsenet. Paletin kuntoutustyöryhmään kuuluvat psykologi, sosiaalityöntekijä sekä kehitysvammaisten asioita hoitava terveyskeskuslääkäri.

Johtoryhmä hyväksyy lasten iltapäivätoiminnan toiminnanohjaajan, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten omaishoidon tuesta vastaavien palveluohjaajien, Paletin sosiaalityöntekijöiden sekä **varhaiskasvatuksen erityislastentarhanopettajan** valmistamat erityishuolto-ohjelmat.

Erytyshuolto-ohjelma laaditaan kehitysvammaisille henkilöille, joilla on erityishuollon tarve. Erytyshuolto-ohjelma voi sisältää muun muassa kehitysvammaisten koululaisten 3.–9. luokan oppilaiden iltapäivätoiminnan, kehitysvammaisten aikuisten päivätoiminnan sekä muut välttämättömät erityishuollon palvelut. Erytyshuollon tarve arvioidaan kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Paletin sosiaalityöntekijät laativat yhteistyössä erityishuoltopiirien kuntayhtymien kanssa erityishuolto-ohjelman siltä osin kuin palvelut tuotetaan kuntayhtymän toimesta.

5. Tutkimus, ohjaus ja neuvonta

Paletin asiakasmäärä on vuosittain 550–570 henkilöä.

5.1 Tutkimus

Paletin aikuisten palvelujen piiriin ohjautuvat ne 17–18-vuotiaat Lastenneurologisen yksikön asiakkaat, joilla on kehitysvammadiagnoosi. Lisäksi muut palveluja järjestävät tahot, kuten mielenterveyspalvelut ja lastensuojelu lähettävät uusia sosiaalisen tuen tarpeessa olevia asiakkaita tutkimuksiin ja palvelujen piiriin.

Paletin kuntoutustyöryhmä tekee psykologiset ja sosiaaliset tutkimukset ja selvitykset sekä perusterveydentilan tarkistuksen. Tutkimusten perusteella laaditaan yhteistyössä asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa kuntoutus- ja/tai palvelusuunnitelma ja ohjataan asiakkaat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden palvelujen piiriin. Tavoitteena on, että kaikilla aikuisilla kehitysvammaisilla on voimassaoleva kuntoutus- ja palvelusuunnitelma. Kuntoutus- ja palvelusuunnitelman mukaisesti Paletin sosiaalityöntekijät päättävät toimitasuunnitelman mukaisten palvelujen ja erityishuollon antamisesta kehitysvammaisille asiakkaille.

Paletin työntekijät antavat kehitysvammaisille asiakkaille ja heidän perheilleen asiantuntija-apua eri elämänvaiheessa. Palvelujen toteutumista seurataan yhteistyössä kehitysvammaisten palveluja toteuttavien yksiköiden kanssa.

Tutkimuksiin ja kehitysvammaisten palvelujen piiriin tulee myös henkilöitä, joilla on ADHD, Aspergerin oireyhtymä tai jotka jonkun muun sairauden tai vamman takia tarvitsevat tukea selviytyäkseen työssä ja asumisessa. Kehitysvammahuollon palvelut eivät vastaa heidän yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarvettaan. Tälle ns. väliinputoajaryhmälle tulisi-kin löytää ensisijainen vastuutaho.

5.2 Ohjauspalvelut

Ohjauksen tarkoituksena on ohjata vaikeasti kehitysvammaisten lasten ja nuorten perheitä heidän kasvatus- ja kuntoutustehtävissään ja tukea perheiden jaksamista. Aikuisille tarkoitettu ohjaus ja tuki on ensisijaisesti tarkoitettu itsenäisesti asuville sekä ikääntyvien vanhempiensa luona asuville kehitysvammaisille eri arkielämän ja elämänhallinnan tilanteisiin. Paletin kuntoutustyöryhmä määrittelee yhdessä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa ohjauspalvelun tavoitteet.

Palvelu voidaan toteuttaa:

- Paletin ohjaajien toimesta: Ohjauspalvelun sisällöstä ja toimintamuodosta laaditaan asiakkaan kanssa yksilöllinen asiakassuunnitelma.
- Varsinais-Suomen erityishuoltopiiriin toimesta erityisperhetyönä: Erityisperhetyö on määräaikainen palvelu, jonka tavoitteena on lisätä perheen omia voimavaroja ja hyvinvointia, antaa tukea erilaisissa elämäntilanteissa, kannustaa ja huomioida kaikkia perheenjäseniä. Erityisperhetyö tukee vanhempia kasvatuksessa ja kuntoutuksessa.
- erityishuoltopiirien tai muun palveluntuottajan toimesta annettavana ohjauksena, esim. autismiohjauksena. Kyseessä on määräaikainen palvelu, jonka tavoitteena on tukea vaikeasti autistisen lapsen/nuoren vanhempia kasvatustehtävissä ja arjessa selviytymisessä tai autistisia nuoria itsenäistymisessä.

6. Asumispalvelut

Pitkäaikaisessa asumispalvelussa asuu noin 330 kehitysvammaista aikuista (lukuun sisältyy myös tukiasumisen asukkaat).

Noin 30 henkilöä tarvitsee asumispalvelua 1–3 vuoden sisällä. Lisäksi tarvitaan uusia asumispalveluja laitoshoidosta muuttaville asiakkaille. Asumispalvelujen kilpailutuksen myötä Turkuun on tullut ja on tulossa uusia asumisvaihtoehtoja, ja tämä on helpottanut jonottavien asiakkaiden tilannetta. Asiakasta ja perhettä tuetaan esim. lyhytaikashoidolla vakituista paikkaa odotellessa.

Palvelu on tarkoitettu kehitysvammaisille aikuisille, jotka tarvitsevat apua, hoitoa, ohjausta ja valvontaa henkilökohtaisissa päivittäistoimissa. Asumispalveluja järjestetään sosiaalihuoltolain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisesti.

Paletin kuntoutustyöryhmä arvioi yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa soveltuvaa asumisvaihtoehtoa. Yksilöllistä palvelutarvetta arvioitaessa otetaan huomioon kehitysvammaisen henkilön toimintakyky sekä avun, hoidon ja ohjauksen tarve päivittäisissä toiminnoissa.

Palvelut toteutetaan erilaisissa asumisyksiköissä tai palvelutaloissa:

- Ympäri vuorokautinen asumispalvelu sisältää henkilökunnan tuen ja ohjauksen kaikkina vuorokauden aikoina.

- Ohjattu asuminen sisältää päivittäin annettavaa tukea, ei yövalvontaa. Henkilökunta on asukkaiden apuna ja tukena yleensä illalla ja viikonloppuisin.
- Tuettu asuminen sisältää pitkäaikaista, viikoittaista kotona asumiseen ja yleensä elämänhallintaan liittyvää ohjausta ja tukea (hygieniä, kodinhoito, raha-asioiden hoito jne.). Tuetun asumisen ohjauksesta vastaa Paletin ohjaajat, asumisyksikön ohjaajat tai eri palveluntuottajat.

6.1 Kaupungin vammaispalvelujen asumispalvelut

6.1.1 Tuettu asuminen

Tuetun asumisen piirissä on tällä hetkellä noin 16 kehitysvammaista aikuista. Asumista tuetaan yksilöllisen suunnitelman mukaisesti Paletin ohjaajien toimesta ja kotihoidolla.

6.1.2 Ohjattu asuminen

Vammaispalvelujen asunnot (Kurjenkallio ja Tervahovi) järjestävät ohjattua asumista noin 30 asukkaalle. Ohjaajat tukevat ja auttavat asukkaita selviytymään itsenäisesti päivittäisistä toiminnoista. Henkilökunta on paikalla päivittäin, mutta ei kaikkina vuorokaudenaikoina. Asukkaat maksavat itse vuokransa, vesi- ja sähkömaksunsa, ateriansa sekä muut henkilökohtaiset menonsa. Silloin kun ateriat valmistetaan yhteisesti, niistä peritään omakustannushintana 6 euroa/vuorokausi.

6.1.3 Ympärivuorokautinen asumispalvelu (autettu asuminen)

Ruusukujan palveluasunnot, Portsan Kehräkoti ja Kotiranta järjestävät ympärivuorokautista asumispalvelua yhteensä 34 kehitysvammaiselle asiakkaalle. Palvelut toteutetaan asukkaan yksilöllisen hoito- ja palvelusuunnitelman mukaan. Henkilökunta avustaa päivittäisissä toiminnoissa ja huolehtii tarvittaessa asukkaiden perushoidosta jne.

Ruusukujan palveluasunnoissa asuu yhteensä 19 vaikeavammaista tai kehitysvammaista henkilöä. Ruusukujan menoista noin 53 % kohdistuu kehitysvammaisille palveluihin. Asukkaat voivat käyttää Ruusukorttelin muita palveluja kuten ateriapalveluja. Asukkaiden hoidon turvaamiseksi henkilökunta tekee yhteistyötä mm. kotihoidon, fysioterapeuttien, toimintakeskusten ja Paletin kanssa. Henkilöstömitoitus on 0,72.

Portsan Kehräkoti on 12-paikkainen ja Kotiranta 10-paikkainen, ikääntyville kehitysvammaisille tarkoitettu ryhmäkoti. Henkilöstömitoitus on kummassakin yksikössä 0,6. Kotiranta aloitti toimintansa elokuussa 2012 YH Länsi Oy:n rakennuttamassa, Kotosalla Säätien senioritalossa. Asuminen ryhmäkodissa on yhteisöasumista; jokaisella asukkaalla on oma huone ja kylpyhuone, mutta keittiö, oleskelu- ja ruokailutilat ovat yhteiskäytössä. Asukkaat tarvitsevat ohjausta ja tukea päivittäisissä toiminnoissaan, mutta eivät ole jatkuvan hoidon, valvonnan ja huolenpidon tarpeessa.

Kaikissa yksiköissä asukkaat maksavat itse vuokransa, vesi- ja sähkömaksunsa sekä muut henkilökohtaiset menonsa. TVT Asunnot Oy määrittelee Ruusukujan asuntojen vuokrat (sis. vesi), sähkö laskutetaan erikseen. Kehräkodin asuntojen vuokra perustuu Tilalaitoksen ilmoittamaan neliöhintaan. Vuokraan sisällytetään vesi- ja sähkömaksu. Kotirannan asukkaat solmivat vuokrasopimukset suoraan vuokranantajan kanssa, joka on YH-Asunnot. Vuokran lisäksi asukkaat maksavat sähkö- ja vesimaksun.

Ateriamaksut noudattavat kulloinkin sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymiä voimassa olevia kotihoidon ateriamaksuja.

6.2 Kuntayhtymiltä ja kunnilta hankittavat asumispalvelut

Kuntayhtymien järjestämissä asumispalveluissa asuu 109 henkilöä (31.12.2012). Turun vammaispalvelujen edustajat neuvottelevat vuosittain Varsinais-Suomen erityis- huoltopiirin ja Kärkullan kuntayhtymän kanssa seuraavan vuoden käytöstä. Lisäksi kuntayhtymät pyytävät vuosittain kaupunginhallitukselta lausuntoa toiminta- ja taloussuunni- telmiinsa.

6.3 Järjestöiltä, yhdistyksiltä ja muilta yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavat asumispalvelut

Muiden palveluntuottajien järjestämissä asumispalveluissa asuu 167 henkilöä (31.12.2012).

Kehitysvammaisten asumispalvelut on kilpailutettu ja puitesopimukset ovat voimassa 1.4.2010–31.3.2014 (+ yksi optiovuosi). Turkuun on tullut ja on tulossa uusia asumisyksiköitä. Kilpailutetut palvelut sisältävät tuetun, ohjatun, autetun sekä vaativan autetun asumisen palveluja. Paletti ohjaa asiakkaat heidän palvelutarvettaan vastaaviin yksiköihin.

Asiakkaille, jotka asuvat muualla kuin Turun lähialueella, hankitaan yksilölliseen harkintaan perustuvia asumispalveluja, kun suorahankinnan edellytykset täyttyvät. Syynä voi olla esim. pitkään jatkunut hoitosuhde toisen kuntayhtymän alueella tai se, ettei soveltuvaa palvelua ole lähempänä tarjolla.

Tällä hetkellä yksilöllisiin sopimuksiin perustuvia asumispalveluja hankitaan mm: Palveluasumisyksikkö Loistolta Lokalahdella, Vaisaaren palvelukodilta Raisiossa, Nuorten Ystävien Rantapirtiltä Muhoksella sekä Aivoliiton Nuortentalolta, Turun seudun vammaisten asuntotukiyhdistys ry:ltä, Askelkodeilta ja Mainiovire/Ykköskodilta Turussa.

Asiakkaat maksavat itse palveluntuottajan/vuokranantajan määräämän vuokran, ateriat sekä muut asumiseen liittyvät kustannukset. Mikäli palveluntuottaja ei ole määrännyt em. maksuja, peritään asumisesta neliömäärän mukainen vuokra ja aterioista kulloinkin voimassaolevan kotihoidon ateriamaksujen mukainen maksu. Muista asumiseen liittyvistä kustannuksista palveluntuottaja voi periä ainoastaan tarvikemaksua esim. siivous- ja hygieniavälineistä ja aineista.

6.4 Asumispalvelujen kehittämistavoitteet

Peruspalvelulautakunta on 5.5.2010 § 158 hyväksynyt Kehitysvammapalvelujen kehittä- mistavoitteet vuosille 2010–2016.

Suunnitelmaan kirjatut kehittämistavoitteet ovat mm:

- Asumispalveluiden kehittäminen tarvetta vastaavaksi: tavoitteena on vähentää lai- toshoidon käyttöä ja turvata vanhempiensa luona asuville kehitysvammaisille tar- vittavat palvelut. Riittävät asumiseen liittyvät palvelut varmistetaan kaupungin oman palvelutuotannon lisäämisellä sekä yhteistyöllä Varsinais-Suomen erityis- huoltopiirin kuntayhtymän ja muiden kuntayhtymien kanssa erityisosaamista vaa- tivien palvelujen lisäämiseksi. Muilta hankittavat asumispalvelut kilpailutetaan uu- destaan vuonna 2014 tai 2015.

Asumispalvelujen kehittämisessä otetaan huomioon mm. Valviran vuoden 2012 alussa julkaistun valvontaohjelman laatusuosituksiset (Vammaisten henkilöiden ympärivuorokauti- set asumispalvelut, valtakunnallinen valvontaohjelma 2012–2014) sekä STM:n raportti Laitoksista yksilölliseen asumiseen.

7. Perhehoito

Perhehoidossa on 11 asiakasta pysyväisluontoisessa hoidossa ja 25–30 asiakasta tilapäishoidossa. Kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten perhehoito toteutetaan Perhehoitolain (312/92) ja Perhehoitaja-asetuksen (420/92) mukaan. Vammaisten nuorten ja aikuisten perhehoidon periaatteet ja maksut on viimeksi tarkistettu peruspäätöslautakunnan päätöksellä 23.3.2011 § 101. Perhehoitajille maksettavaa hoitopalkkiota ja kulukorvausta on sen jälkeen tarkistettu indeksin mukaan.

Perhehoitajille maksettavan hoitopalkkion vähimmäis- ja enimmäismäärästä säädetään perhehoitajalle maksettavasta palkkiosta ja korvauksesta annetussa asetuksessa (1334/2001). Sosiaali- ja terveysministeriön kuntatiedotteen 9/2012 mukaan perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio on 1.1.2013 lukien vähintään 668,13 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kuukaudessa. Kulukorvauksen vähimmäismäärä on 1.1.2013 lukien 401,87 euroa hoidossa olevaa henkilöä kohti kuukaudessa. Hoitopalkkio ja kulukorvaus voidaan kuitenkin maksaa säädettyä vähimmäismäärä pienempänä.

Peruspäätöslautakunta päätti 1.9.2011 § 247 hyväksyä Turun kaupungin osallistumisen ikäihmisten ja kehitysvammaisten seudullisen perhehoidon toimintamalliin 2012–2015. Kaarinan kaupunki toimii isäntäkuntana. Turussa noudatetaan soveltuvin osin Varsinais-Suomen ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoitoyksikön suosituksia.

Liite 1 Kehitysvammaisten ja vammaisten asiakkaiden perhehoitopalkkiot ja kulukorvaukset 1.3.2013 alkaen

7.1 Perhehoidosta perittävät maksut

Perhehoidosta peritään seuraavat maksut:

- Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään asiakasmaksulain mukainen maksukyvyn mukaan määräytyvä ylläpitomaksu. Päätös ylläpitomaksusta tehdään toistaiseksi. Maksun suuruus määräytyy kulloinkin voimassa olevan asiakaskohtaisen laskelman mukaisesti.
- Erityishuoltona järjestettävästä lyhytaikaisesta osittaisesta, alle 24 tuntia kestävästä ylläpidosta ei peritä maksua alle 16-vuotiailta lapsilta.
- Lyhytaikaisesta osittaisesta ylläpidosta peritään 16 vuotta täyttäneiltä 15 euroa/päivä ja ympärivuorokautisesta hoidosta 32,50 euroa/vrk.
- Yksilöllisesti harkittu maksualennus noudattaa muun lyhytaikaishoidon kriteereitä (vrt. lyhytaikaishoidon maksut sivulla 10).

8. Laitoshoito

Pysyväisluontoisessa laitoshoidossa on yhteensä noin 100 asukasta, lisäksi 40–50 asiakasta käyttää vuosittain lyhytaikaishoitopaikkoja.

Laitoshoitoa järjestetään erityishuoltona paljon apua ja hoitoa tarvitseville kehitysvammaisille, joiden asumista ei voida toteuttaa avohuoltona.

8.1 Laitoshoidon kehittämistavoitteet

Valtioneuvosto teki 21.1.2010 periaatepäätöksen ohjelmaksi kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi vuosina 2010–2015 ja on päättänyt ohjelman toimenpiteiden toteuttamisesta.

Ohjelman tavoitteena on vuosina 2010–2015:

- vähentää laitospaikkoja nopeasti, suunnitelmallisesti ja hallitusti sekä
- mahdollistaa muuttaminen lapsuudenkodeista tuottamalla kehitysvammaisten

henkilöiden tarpeita ja toiveita vastaavia asumisratkaisuja ja tarjoamalla yksilöllisiä palveluja ja tukea.

Valtioneuvosto on 8.11.2012 tehnyt uuden periaatepäätöksen kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamisesta. Tavoitteena on määritellä ohjelman seuraava vaihe ja linjata laitosasumisen lakkauttamisen toimenpiteet sekä asumisen tukemiseksi tarvittavien palvelujen kehittäminen. Päämääränä on, että vuoden 2010 jälkeen kukaan ei asu laitoksessa. Keskeisiä periaatteita ovat myös tietoisuuden lisääminen vammaisten henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksista sekä hallinnonalojen välinen yhteistyö. Periaatepäätös perustuu sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laadittuun valtakunnalliseen suunnitelmaan ”Laitoksista yksilölliseen asumiseen: Valtakunnallinen suunnitelma palvelujen kehittämiseksi lähiyhteisöön.”

Erityishuoltopiirien/kuntayhtymien ja alueen kuntien sekä muiden keskeisten toimijoiden muodostama työryhmä laati syksyllä 2010 suunnitelman siitä, miten alueellisesti edetään laitoshoidosta kehitysvammaisten henkilökohtaiset tarpeet huomioon ottaen yksilöllisempiin asumisratkaisuihin. Alueellinen suunnitelma päivitetään alkuvuodesta 2013.

Suunnitelmaan on kirjattu mm. seuraavia periaatteita:

1. Lapsia ja nuoria (alle 18 v.) ei enää sijoiteta asumaan laitoksiin. Lapsille ja nuorille järjestetään mahdollisimman nopeasti muu asuminen kuin laitos. Heille pitää tehdä selkeä yksilöllinen suunnitelma, jota lähdetään nopeasti ja hallitusti toteuttamaan. Perheiden tukipalvelut on kuitenkin säilytettävä riittävän monipuolisina esim. lisäämällä tutkimus-, kuntoutus- ja kriisipaikkoja.
2. Jos laitosasumisen vähentäminen halutaan tehdä hallitusti ja harkitusti, yhtenä vaihtoehtona on, että laitossijoituksia ei enää tulevaisuudessa tehdä, vaan kaikki uudet erityisasumista tarvitsevat asiakkaat sijoitetaan ryhmäkohteihin ja muihin asuntoihin.
3. Asumispaikka arvioidaan aina yksilöllisesti yhdessä asiakkaan, hänen perheensä ja kunnan kanssa.

Turun osalta laitoshoidon vähentäminen edellyttää mm. seuraavia toimenpiteitä:

1. Laitoshoidon, sekä pitkä- että lyhytaikaiseen, sijoitetaan ainoastaan silloin, kun muita vaihtoehtoja ei ole ja jos henkilö tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa.
2. Taloudellisten resurssien varaaminen uusien asumispalvelupaikkojen käyttöön ottoon.
3. Asumiseen liittyvien tukipalvelujen, kuten työ- ja päivätoimintapaikkojen, lisääminen.
4. Terveystuhoon ja kuntoutuksen riittävien resurssien ja erityisosaamisen varmistaminen. Suunnitelmista, asiakaslukumäärästä ja palvelutarpeista tulee erikseen tiedottaa ao. tahoja.
5. Paletin kuntoutustyöryhmän lääkäri- ja sosiaalityöntekijäresurssien lisääminen.
6. Asiakaskohtaisten, yksilöllisten suunnitelmien laatiminen asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa. Yksilöllisessä suunnitelmassa arvioidaan soveltuva asumisratkaisu sekä muiden palvelujen tarve.

9. Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoito on tarkoitettu kehitysvammaisille lapsille, nuorille ja aikuisille, jotka tarvitsevat paljon hoitoa ja huolenpitoa. Palvelulla tuetaan kotona asumista sekä perheen jakamista. Hoitovaihtoehtoja arvioitaessa otetaan huomioon yksilöllinen hoidon tarve ja perheen kokonaistilanne. Paletin sosiaalityöntekijät ja palveluohjaajat arvioivat lyhytaikaishoidon määrää ja toteuttamistapaa yhteistyössä perheen kanssa ja resurssien puitteissa. Ensisijainen vaihtoehto on Koskikodissa toteutettava hoito.

9.1 Lyhytaikaishoito Koskikodissa

Koskikoti on 10 -paikkainen tilapäishoitokoti, joka järjestää lyhytaikaishoitoa paljon hoitoa ja huolenpitoa tai jatkuvaa valvontaa tarvitseville eri-ikäisille kehitysvammaisille tai muulla tavoin vammaisille henkilöille. Koskikodin palvelujen piirissä on vuosittain ollut noin 90 asiakasta ja noin 75 % palvelun käyttäjistä on alle 25-vuotiaita lapsia ja nuoria. Etusijalla ovat kehitysvammaiset lapset sekä lapset, joiden toimintakyky vastaa kehitysvammaisen lapsen toimintakykyä.

Palvelulla tuetaan kotona asumista sekä perheen jaksamista. Hoitovaihtoehtoja arvioitaessa otetaan huomioon yksilöllinen hoidon tarve ja perheen kokonaistilanne. Paletin sosiaalityöntekijät ja palveluohjaajat arvioivat lyhytaikaishoidon määrää ja toteuttamistapaa yhteistyössä perheen kanssa ja resurssien puitteissa.

Koskikodissa hoitajaksot suunnitellaan etukäteen kevät- ja syyskaudeksi (tammikuu – toukokuu ja syyskuu – joulukuu), perheiden tarpeet ja toiveet huomioiden. Näin halutaan varmistaa perheiden mahdollisimman tasapuolinen kohtelu sekä huomioida erilaisten perheiden ja asiakkaiden lähtökohdat. Kesäkuukausien jaksot ovat vapaasti varattavissa, koska kesäkuukausina perheiden tarpeet voivat olla hyvin erilaisia koulujen ja vanhempien lomista johtuen.

Koskikodissa järjestetään lisäksi itsenäistymässä oleville nuorille kehitysvammaisille asumisvalmennusjaksoja yhteistyössä oppilaitosten kanssa ja yksilöllistä päivätoimintaa muutamalle aikuisille kehitysvammaiselle.

9.2 Muualta hankittava lyhytaikaishoito

Muita tilapäishoitopaikkoja käyttää noin 50 asiakasta vuodessa.

Vaativan tason hoitoa, apua, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevalle kehitysvammaiselle lapselle tai aikuiselle järjestetään välttämätöntä lyhytaikaishoitoa laitoshoidona Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin toteuttamana. Lisäksi hoito voidaan järjestää kuntayhtymien asumisyksiköissä, Turun Seudun vammaisten asuntotukiyhdistys ry:n Moikoistenkodissa sekä perhehoitona.

Mikäli muuta soveltuvaa hoitomuotoa ei löydy, voidaan yksiköllisesti tarvittaessa järjestää hoito kotiin hankkimalla palveluja muun muassa Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymältä tai Mannerheimin Lastensuojeluliitolta.

9.3 Lyhytaikaishoidosta perittävät asiakas- ja käyttöpäivämaksut

Peruspalvelulautakunta on 16.12.2009 § 530 hyväksynyt kehitysvammaisten lyhytaikaishoidosta Koskikodissa, perhehoidossa sekä muussa asumisessa perittävät maksut.

Lyhytaikaishoidon maksut tarkistetaan 1.3.2013 lukien seuraavasti:

Alle 16-vuotiaiden kehitysvammaisten lasten lyhytaikaishoidosta:

- Suuren yksilöllisen avun tarpeessa olevien kehitysvammaisten lasten osittaisesta ylläpidosta ei peritä asiakasmaksua (alle 24 tuntia kestävä hoito).
- Kehitysvammaisten lasten lyhytaikaisesta ympärivuorokautisesta ylläpidosta peritään 10,60 euroa/läsnäolopäivä (aikaisemmin 8,20 euroa). Maksulla katetaan asumisesta, aterioinnista sekä hygienian hoidosta aiheutuneita kuluja.
- Yksilöllisesti harkitun maksualennuksen mukainen hinta on 7 euroa läsnäolopäivä.

16 vuotta täyttäneiden kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten henkilöiden lyhytaikais-
hoidosta:

- Lyhytaikaisesta ympärivuorokautisesta ylläpidosta peritään asumisesta ja hygienen hoidosta 14,00 euroa/läsnäöloppäivä (aikaisemmin 12,00 euroa).
- Ateriamaksut noudattavat kulloinkin voimassa olevia kotihoidon ateriamaksuja, jotka tällä hetkellä ovat 5,00 euroa ja 3.20 euroa/ateria.
- Väliateriat (aamu-, ilta- ja välipala) yhteensä 3,00 euroa/läsnäöloppäivä (aikaisemmin 2,50 euroa).
- Yksilöllisesti harkitun maksualennuksen mukainen hinta on 14 euroa/läsnäöloppäivä.

Päivätoiminnasta peritään 7,50 euroa/päivä ja osapäivätoiminnasta 3,50 euroa/päivä.

Perheet huolehtivat itse lääkkeitä, vaipoista sekä kuljetuksista tilapäishoitoon ja kotiin. Maksu sosiaalipalveluista peritään samanaikaisesti vain yhdestä palvelusta. Tulo- ja lähtöpäivistä peritään maksu.

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 11 §:n mukaan maksu voidaan jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa, jos henkilön elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä. Perheet voivat hakea etukäteen alennusta lyhytaikaishoidon asiakasmaksuihin. Maksualennus myönnetään kalenterivuoden loppuun.

9.4 Koskikodin kehittämistavoitteet

Koskikodin toimintaa kehitetään niin, että jatkossa pystytään tarjoamaan lyhytaikaishoitoa vaikeammin vammaisille asiakkaille. Tämä vähentää lyhytaikaisen laitoshoidon tarvetta.

10. Työ- ja päivätoiminta

Turun kaupungin järjestämän työ - ja päivätoiminnan piirissä oli vuonna 2012 yhteensä noin 290 asiakasta, joista noin 220 kaupungin toimintakeskuksissa. Ostopalveluna työ- ja päivätoimintaa järjestettiin noin 110 asiakkaalle. Työ- ja päivätoiminta on tarkoitettu kehitysvammaisille työikäisille asiakkaille. Mielekkään toiminnan lisäksi asiakas saa mahdollisuuden osallisuuteen ja sosiaalisten suhteiden luomiseen. Toiminnalla tuetaan myös lapsuudenkodissa tai itsenäisesti asumista. Paletin kuntoutustyöryhmä arvioi kuntoutus- ja palvelussuunnitelman yhteydessä asiakkaan toimintakykyä ja toimintaedellytyksiä ja ohjaa soveltuvaan toimintayksikköön.

Toiminta voidaan toteuttaa

- tuettuna työnä tai työtoimintana tavallisella työpaikalla
- työtoimintana toimintakeskuksessa
- päivätoimintana
- ikääntyvien kerhotoimintana.

10.1 Tuettu työtoiminta ja tuettu työllistäminen

Asiakkaiden määrä tuetussa työtoiminnassa vaihtelee 60–70 henkilön välillä.

Tuettu työtoiminta (entinen avotyötoiminta) on henkilön toimintakykyä ja elämänhallintaa tukevaa työtoimintaa toimintakeskusten ulkopuolella. Palvelu järjestetään sosiaalihuoltolain mukaisena toimintana.

Tuettu työtoiminta ei ole palkkatyöhön rinnastettava työsuhde, vaan kyse huoltosuhteisesta toiminnasta. Kaupunki maksaa tuetun työtoiminnan työntekijöille työosuusrahaa. Työosuusraha ei vaikuta asiakkaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, mutta voi vaikuttaa asumistuen suuruuteen tai verotukseen.

Paletin kuntoutustyöryhmä arvioi yhteistyössä asiakkaan, oppilaitosten, muiden tahojen ja työhönvalmentajien kanssa asiakkaan toimintakykyä ja edellytyksiä selviytyä työstä ns. tavallisella työpaikalla.

Tuetun työtoiminnan työntekijät ovat tänä päivänä sijoittuneet kaupungin toimipisteisiin kuten päiväkoteihin, koulujen keittiöihin sekä ulkopuolisiin yrityksiin kuten kauppoihin, ravintolaan, liikuntahalliin ja muovialan yritykseen. Toimintapaikkoja ja vaihtoehtoja pyritään lisäämään. Peruskoulunsa päättäneet kehitysvammaiset nuoret osallistuvat ammattikoulutukseen ja he voisivat paremmin hyödyntää osaamistaan ja taitojaan tuetussa työtoiminnassa ja tuetussa työssä. Tuetun ja tuetun työtoiminnan ja työn kehittäminen on myös taloudellisesti perusteltua. Tavoitteena on, että kehitysvammaiset henkilöt voisivat siirtyä tuettuun työsuhteeseen tai tavalliseen työsuhteeseen, jos siihen on edellytyksiä.

Kaupungin eri hallintokunnissa ja yksiköissä on erilaisia työtoimintaan sopivia työtehtäviä. Hyvinvointitoimialan tulisikin yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa suunnitella, miten toimintamahdollisuuksia voidaan lisätä.

Tämä edellyttää eri hallintokuntien sitoutumista asiaan. Tällä hetkellä Vammaispalvelujen yksikkö vastaa työtoiminnan kustannuksista, mutta jatkossa yksiköiden tulisi varata määrärahaa näiden kustannusten korvaamiseksi.

Tuetussa työtoiminnassa noudatetaan ensin 3-6 kuukauden koeaikaa. Kokeilujalalta työnantajalta ei peritä korvauksia. Koeajan jälkeen arvioidaan mahdollisuutta tuettuun työllistymiseen, jolloin kustannusvastuu siirtyy työnantajalle. Mikäli työnantajan ja työntekijän kanssa arvioidaan, että työ kokeilujalalta jälkeen jatkuu tuettuina työtoimintana, niin työnantajalta peritään korvausta tuetun työtoiminnan kustannuksista. Pääsääntöisesti työnantajilta laskutetaan työosuusrahan suuruus. Laskutettavia päiviä ovat työtoiminnan läsnäolopäivät, työhönvalmentajan ilmoittamat koulutus- ja kehittämispäivät, enintään 5 yhtäjaksoista sairauspäivää sekä sovitut lomapäivät. Työnantaja järjestää tuetun työtoiminnan työntekijälle ateriat.

Tuetussa työtoiminnassa työkyvyttömyyseläkkeellä työskentelevälle suoritetaan työosuusrahana enintään 8,00 € /päivä. Työosuusrahan suuruuteen vaikuttaa mm. työaika ja työtehtävien vaativuus.

10.2 Työtoiminta toimintakeskuksessa

Toiminnalla tuetaan erityisesti kotona asuvia kehitysvammaisia ja heidän perheitään, mahdollistetaan hoidosta vastaavien vanhempien työssä käyntiä ja tuetaan vanhempien jaksamista. Työtoiminta on luonteeltaan sosiaali- tai erityishuollon palvelua niille henkilöille, joilla ei ole edellytyksiä työsuhteeseen työhön. Kehitysvammaisille henkilöille järjestetään työtoimintaa Katariinan, Pormestarin, Orikedon ja Toivolan toimintakeskuksissa.

Toiminnan piirissä olevien asiakkaiden ikä vaihtelee 19–60 vuoden välillä. Noin 50 % asiakkaista asuu vanhempiansa luona tai itsenäisesti. Asiakkaat käyvät toimintakeskuksissa 1–5 päivänä viikossa.

Tilat, henkilökuntamitoitus sekä kasvava asiakasmäärä ovat vaikuttaneet siihen, ettei kaikille pystytä järjestämään palvelua viitenä päivänä viikossa. Annettavan palvelun määrää arvioidaan jatkossa entistä tarkemmin.

Seuraavilla toimenpiteillä varmistetaan mahdollisimman monelle mahdollisuus osallistua toimintaan:

- Asumispalveluissa oleville asiakkaille suositellaan ns. kotipäivää vähintään yhtenä päivänä viikossa. Lähtökohtana on, että pysyväisluontoisesti asumisyksiköissä asuvilla on enintään neljä toimintapäivää viikossa.

- Säännöllinen työ- ja päivätoiminta päättyy pääsääntöisesti asiakkaan täyttäessä 60 vuotta. Mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään kerhotoimintaa kerran viikossa.
- Kuljetukset järjestetään niille asiakkaille, jotka eivät pysty käyttämään yleisiä kulkuneuvoja tai palvelulinjaa. Välttämättömät kuljetukset ovat asiakkaalle maksuttomia.

10.2.1 Työtoiminnasta perittävät maksut

Palvelu on asiakkaille maksutonta aterioiden lukuun ottamatta. Toimintakeskuksissa peritään ateriapalvelusta kulloinkin voimassa olevien kotihoidon ateriamaksujen mukaan. Ateriamaksu on peruspalvelulautakunnan 26.8.2009 § 348 päätöksen mukaisesti tällä hetkellä 5 euroa.

Toimintakeskusten ja asumisyksiköiden järjestämistä leireistä ja retkistä peritään aterioiden kotihoidon kulloinkin voimassa oleva päivämaksu, joka on tällä hetkellä 15 €/päivä. Yöpymismaksuna peritään 4 euroa.

Osallistujat maksavat itse matkojen ja retkien matka-, osallistumis- ja sisäänpääsymaksut.

10.2.2 Työosuusraha

Työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden toimeentulona on työkyvyttömyyseläke. Työtoimintaan osallistuvalla voidaan maksaa työosuusrahaa. Työosuusraha ei ole tarkoitettu työtoimintaan osallistuvan henkilön palkaksi, vaan sillä on kuntoutuksellinen ulottuvuus. Työtoiminta on tärkeä osallistumista ja sosiaalista kanssakäymistä tukeva palvelu niille henkilöille, joilla ei ole edellytyksiä työsuhteeseen työhön.

Työosuusrahaa suoritetaan niille asiakkaille, jotka yksilöllisen suunnitelman mukaisesti aktiivisesti osallistuvat toiminta- ja/tai päiväkeskuksen eri toimintoihin kuten: kokoonpanotehtäviin, kiinteistöhuoltoon ja piha-alueiden hoitoon, keittiö-, kudonta- ja siivoustehtäviin tai toimintakeskusten järjestämään muuhun työpajatoimintaan. Työosuusrahan suuruus riippuu asiakkaan työtaidoista, aktiivisuudesta ja työajasta.

Asiakaskohtaisen työosuusrahan suuruudesta päättää toimintakeskuksen vastaava ohjaaja yhteistyössä asiakkaan oman ohjaajan kanssa. Työosuusrahan suuruus on 1.5.2010 alkaen 2,50 €-5,00 €/yli neljä tuntia kestävältä läsnäolopäivältä. Lomien ajalta ja poissaolopäiviltä ei suoriteta työosuusrahaa.

10.3 Päivätoiminta

Päivätoimintaan osallistuu vuosittain 35–40 asiakasta. Yli puolet asiakkaista asuu vanhempensa luona.

Päivätoiminta on tarkoitettu syvästi ja vaikeasti kehitysvammaisille aikuisille, jotka tarvitsevat valvontaa ja/tai paljon apua ja hoitoa päivittäistoiminnoissa. Tavoitteena on järjestää yksilöllisesti suunniteltua kuntoutusta, ohjausta ja virikkeellistä toimintaa ja tukea omaishoitajia. Asiakkaat käyvät päiväkeskuksessa 2-5 päivänä viikossa.

Koskikodin ja Pompon päiväkeskuksen päivätoiminnan asiakkailta peritään ateriamaksuna 7,50 euroa/läsnäolopäivä. Ateriamaksua ei peritä ilmoitetuilta sairauspoissaolopäiviltä tai jos asiakkaan poissaolosta on ilmoitettu vuorokautta aikaisemmin.

10.4 Ikääntyvien kerhotoiminta

Kerhotoimintaan osallistuu vuosittain 15–20 ikääntyvää kehitysvammaista. Toiminta on tarkoitettu ikääntyville kehitysvammaisille, jotka eivät enää osallistu toimintakeskusten toimintaan. Toiminta on ensisijaisesti tarkoitettu omaistensa luona ja itsenäisesti asuville kehitysvammaisille. Paletti ohjaa tarvitsijat palvelun piiriin. Toiminta pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään kerran viikossa. Kesäaikana ei järjestetä kerhoja. Toiminnan käytännön järjestelyistä vastaa toimintakeskusten ja asumisyksiköiden henkilökunta resurssien mukaan oman toiminnan ohella.

Kerhomaksuna peritään 30 euroa/toimintakausi. Osallistujat maksavat itse esim. ateriat, kerhokuljetukset ja retkistä aiheutuvia kustannuksia.

10.5 Työ- ja päivätoiminnan kehittämistavoitteet

Tavoitteena on kehittää työ- ja päivätoiminnan sisältöä tarvetta vastaavasti. Kehittämistyöryhmä laati vuonna 2011 työ- ja päivätoimintaa koskevan pitkän tähtäimen suunnitelman, joka päivitetään. Turku on edustettua myös valtakunnallisessa kehittämistyössä, kuten Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan (KVANK) työ- ja päivätoiminnan valiokunnassa.

11. Kehitysvammaisten koululaisten iltapäivätoiminta

Koululaisten iltapäivätoimintaan osallistuu vuosittain noin 100 lasta.

Kehitysvammaisten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sekä kesätoiminta järjestetään erityishuoltona:

- Mikäli esiopetuksessa tai ensimmäisen ja toisen luokan oppilas vamman, valvonnan ja kehitysvammasta johtuvan tarpeen vuoksi välttämättä tarvitsee aamu- ja iltapäivätoimintaa kuntoutuksellisista ja hoidollisista syistä. Perusopetuslain § 48 mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta toteutetaan ensisijaisesti perusopetuslain mukaisena palveluna. Kehitysvammaisilla ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille on oikeus ikänsä mukaiseen yleislain perusteella järjestettävään toimintaan
- Kolmannesta vuosiluokasta eteenpäin oleville kehitysvammaisille erityisopetuksen oppilaille, jotka tarvitsevat hoitoa vanhempien työssäolo- ja opiskeluaikoina tai muuten erityisen painavista syistä.

Erytyishuollon johtoryhmä hyväksyy kehitysvammaisten oppilaiden aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevat erityishuolto-ohjelmat. Hyväksytyt erityishuolto-ohjelma vaikuttaa aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittäviin asiakasmaksuihin, joita koskevasta päätöksenteosta vastaa toiminnan järjestävä taho.

Iltapäivätoiminta järjestetään koulun toiminta-aikoina ja yksilöllisen tarpeen mukaan koulujen lyhytlomien aikana. Kuljetukset järjestetään toiminnasta kotiin ns. kolmantena kuljetuksena Harakkakallion, Mäntymäen ja Toivolan iltapäivätoiminnasta (opetustoimi vastaa kahdesta koulukuljetuksesta) silloin, kun perhe välttämättä tarvitsee kuljetusta.

11.1 Kesätoiminta

Kesäaikana järjestetään kehitysvammaisille koululaisille sekä muille vaikeasti vammaisille hoitoa päivystysluonteisesti. Palvelu voidaan myöntää lapsille, jotka välttämättä tarvitsevat hoitoa vanhempien työssäkäynnin tai muun erityisen painavan syyn takia. Kesätoimintaa järjestetään koulujen kesälomien aikana. Heinäkuussa yksiköt ovat kiinni. Kesätoimintaan järjestetään välttämätön kuljetus, mikäli vanhemmat eivät pysty järjestämään kuljetusta.

11.1.1 Iltapäivätoiminnasta ja kesätoiminnasta perittävät maksut

Iltapäivä- ja kesätoiminnasta perittävissä maksuissa noudatetaan kulloinkin voimassa olevia nuorisoasiainkeskuksen maksuja. Kuljetuksista peritään samansuuruinen maksu kuin vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen omavastuu-osuus, joka tällä hetkellä on 2,50 euroa/yhdensuuntainen matka.

Kehitysvammaisten lasten erityishuoltona järjestettävästä iltapäivä- ja kesätoiminnasta ei peritä osittaista ylläpitomaksua (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista).

11.2 Koululaisten iltapäivätoiminnan kehittämistavoitteet

Kehitysvammaisten koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitetään yhteistyössä opetustoimen kanssa Suomen vammaispoliittisen ohjelman ja ”Opetushallituksen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2011” (2011:1) suositusten mukaisesti.

Tavoitteena on kolmen yksikön yhdistäminen yhdeksi suuremmaksi iltapäivätoimintayksiköksi 7–15-vuotiaille kehitysvammaisille koululaisille.

12. Muut palvelut

12.1 Tukihenkilötoiminta

Vuonna 2012 tukihenkilöpalvelua sai 89 henkilöä (41 henkilöä vuonna 2010).

Tukihenkilötoiminta on tarkoitettu kehitysvammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta vapaa-ajantoimintoihin ja itsenäistymiseen. Tukea ja valvontaa tarvitseville kehitysvammaisille lapsille ja nuorille voidaan myöntää tukihenkilö kodin ulkopuoliseen vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan osallistumiseen, kun palvelulla voidaan tukea perheen jaksamista ja lapsen osallistumismahdollisuuksia. Määräaikaista tukihenkilöpalvelua myönnetään lapsille (14 v. ja alle) pääsääntöisesti enintään 10 tuntia kuukaudessa.

Tukea ja valvontaa tarvitseville kehitysvammaisille nuorille voidaan myöntää tukihenkilö kodin ulkopuoliseen vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan osallistumiseen, kun palvelulla voidaan tukea perheen jaksamista ja nuoren osallistumismahdollisuuksia. Tukihenkilöpalvelua voidaan myöntää pääsääntöisesti omaistensa luona tai itsenäisesti asuville aikuisille kehitysvammaisille. Määräaikaista tukihenkilöpalvelua myönnetään nuorille (yli 15-vuotiaille) pääsääntöisesti enintään 15 tuntia kuukaudessa.

Tukihenkilölle maksetaan palkkiota, joka on tällä hetkellä 9,70 euroa/tunti. Palkkio tarkistetaan kuntasektorilla tehtävien palkantarkistuksien mukaisesti. Palkkion lisäksi toimintaan liittyviin kustannuksiin maksetaan kulukorvausta enintään 35 euroa/kk. Kulukorvaus on pienempi, jos tuntimäärä on viisi tuntia tai vähemmän kuukaudessa. Lisäksi voidaan tapauskohtaisesti suorittaa korvausta sellaisiin kuluihin, joiden ei voida katsoa sisältyvän edellä mainittuihin kulukorvauksiin. Tukihenkilöt raportoivat toiminnastaan kuukausittain.

Tukihenkilönä ei voi toimia omainen, sukulainen tai läheinen henkilö, joka asuu samassa taloudessa kehitysvammaisen henkilön kanssa tai on muutoin lähiyhteisöön kuuluvana jatkuvasti kanssakäymisessä kehitysvammaisen henkilön kanssa arjen eri tilanteissa. Tukihenkilön tulee olla täysikäinen.

12.2 Kehitysvammaisten harkinnanvarainen avustus

Yksilökohtainen, harkinnanvarainen avustus myönnetään erityisen painavista syistä tarvittaessa esimerkiksi kehitysvammaisen henkilön lyhytaikashoidon järjestämisestä aiheutuviin ylimääräisiin kustannuksiin.

13. Muilta kunnilta perittävät maksut

Muilta kunnilta perittävistä käyttöpäivämaksuista osa on tarkistettu viimeksi 16.12.2009 § 530 ja edellisen toimintasuunnitelman yhteydessä 2011. Toimintakeskuksissa, tuetussa työtoiminnassa, lyhytaikashoidossa sekä ohjatussa asumisessa järjestetään tällä hetkellä palvelua noin 10:lle muusta kunnasta tulevalle asiakkaalle. Käyttöpäivämaksuja tulee tarkistaa, koska henkilöstö- ym. kustannukset ovat nousseet.

Turku perii muilta kunnilta 1.3.2013 lukien:

1. Asumispalveluista 48,00 euroa (44,50 euroa) tai 56,50 euroa (50,50 euroa) /käyttöpäivä asiakkaan tarvitseman palvelutarpeen mukaan.
2. Työ- ja päivätoiminnasta 52 euroa (48,50 euroa) /käyttöpäivä ja tuetusta työtoiminnasta 33 euroa (31,80 euroa) /käyttöpäivä. Asiakkaan kuljetuskustannukset eivät sisälly käyttöpäivämaksuun, vaan asiakkaan kotikunta vastaa kuljetuskustannuksista.
3. Koskikodin lyhytaikashoidosta muilta kunnilta perittävä käyttöpäivämaksu määräytyy asiakkaan palvelutarpeen mukaan.
  - 155,00 euroa (151,80 euroa) /käyttöpäivä peritään niiden asiakkaiden palveluista, joille järjestetään perushoitoa sekä avustamista päivittäisissä toiminnoissa. Asiakas tarvitsee toistuvaa apua, tukea ja ohjausta esimerkiksi joissakin seuraavista alueista: liikkuminen, hygienia ja siisteys, sosiaaliset taidot, ihmissuhteet, ilmaisutaidot, viestien ymmärtäminen ja oman toiminnan hallinta.
  - 203,50 euroa (199,40 euroa) /käyttöpäivä peritään niiden asiakkaiden palveluista, joille järjestetään paljon hoitoa, valvontaa ja avustamista päivittäisissä toiminnoissa. Asiakas tarvitsee lähes jatkuvasti ympärivuorokautista apua, tukea ja ohjausta esimerkiksi joissakin seuraavista alueista: liikkuminen, hygienia ja siisteys, sosiaaliset taidot, ihmissuhteet, ilmaisutaidot, viestien ymmärtäminen ja oman toiminnan hallinta.
  - 243,00 euroa/käyttöpäivä (uusi hoitoluokka). Asiakas on oman/toisen turvallisuuden, fyysisen ja/tai psyykkisen sairauden vuoksi jatkuvasti ympärivuorokautisen avun, tuen ja ohjauksen tarpeessa, liittyen useimpiin seuraaviin alueisiin: liikkuminen, hygienia ja siisteys, sosiaaliset taidot, ihmissuhteet, ilmaisutaidot, viestien ymmärtäminen ja oman toiminnan hallinta.

Kehitysvammaisten ja vammaisten asiakkaiden perhehoitopalkkiot ja kulukorvaukset 1.3.2013 alkaen

Ympäri vuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio

Jatkuvan ympärivuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio on 1.3.2013 alkaen 700 euroa kuukaudessa (aikaisemmin 656,50 euroa/kk).

Hoitopalkkioon maksetaan seuraavat lisät:

Yli viisi vuotta perhehoitajana toimineelle tai sosiaali- tai terveydenhuollon koulutuksen saaneelle perhehoitajalle maksetaan lisäksi työkokemuksesta 35,42 euroa kuukaudessa.

Hoidon vaativuuteen perustuva porrasteinen lisä voi olla 24,80 euroa, 41,33 euroa tai 60,21 euroa kuukaudessa. Hoidon vaativuutta arvioitaessa otetaan huomioon asiakkaan tarvitsema yksilöllinen hoito, valvonta ja huolenpito. Arvio tehdään aikuisten erityisneuvolan kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä ja todetaan perhehoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa.

Hoitoon käytettävään aikaan perustuva lisä maksetaan, kun perhehoitaja vastaa asiakkaan päivätoiminnasta. Lisä on enintään 70,85 euroa kuukaudessa. Lisää ei makseta, kun asiakas osallistuu säännölliseen työtoimintaan tai opiskeluun vähintään neljänä päivänä viikossa perhehoitokodin ulkopuolella.

Pitkäaikaisen perhehoidon palkkiot 1.3.2013 lukien

	Hoitotaso 1	Hoitotaso 2	Hoitotaso 3
Peruspalkkio	700,00 €	700,00 €	700,00€
Koulutus- tai kokemuslisä	35,42 €	35,42 €	35,42 €
Hoidon vaativuus	24,80 €	41,33 €	60,21 €
Hoitoon käytetty aika	enintään 70,85 €	enintään 70,85 €	enintään 70,85 €

Ympäri vuorokautisen perhehoidon kulukorvaus

Jatkuvan ympärivuorokautisen perhehoidon kulukorvaus on 614,93 euroa kuukaudessa. Kulukorvauksella katetaan perhehoitajalle seuraavat menoerät: ravinto, asumisesta aiheutuneet menot, henkilökohtaiset tarpeet (henkilökohtainen puhtaus, vaatetus), liikkuminen, normaalit sairauden - ja terveydenhoidon menot ja virkistys- ja harrastustoiminta. Lisäksi perhehoitajalle voidaan korvata sellaiset erikseen perustellut hoidettavan kulut, joita ei kulukorvaus kata.

Kulukorvaus on pienempi, mikäli hoitaja ei vastaa kaikista edellä mainituista kuluista:

- Kun asiakas osallistuu säännöllisesti perhehoitokodin ulkopuoliseen toimintaan, johon kuuluu päivittäinen ateria, vähennetään kulukorvauksesta ateriakustannukset.
- Kun perhehoitajan kotiin tulee sijainen, kulukorvaus suoritetaan osittaisena. Kulukorvaus maksetaan sille henkilölle, joka sijaisjärjestelyjen aikana vastaa kustannuksista.

- Kun hoidettava on sairaala- tai muussa ympärivuorokautisessa hoidossa yhtäjaksoisesti yli viisi vuorokautta, kulukorvausta ei suoriteta.

Perhehoitajalle maksetaan loman ajalta 50 % pienempi kulukorvaus.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoitajalla, joka on toiminut vähintään vuoden turkulaisen asiakkaan perhehoitajana, on oikeus vapaaseen, jonka pituus on 2,5 arkipäivää sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Hoitopalkkio maksetaan ko. vapaan ajalta 1,5 -kertaisena.

Lyhytaikaisen perhehoidon maksut

Moni vammaista ja pitkäaikaissairasta lasta hoitava perhe hakee lapselleen ensisijaisesti perhehoitoa lyhytaikaishoitopaikaksi. Kaikille hoitoa tarvitseville vaikeasti vammaisille lapsille ei ole pystytty järjestämään perhehoitopaikkaa. Lapsille on jouduttu järjestämään huomattavasti kalliimpaa tilapäishoitoa esim. laitoshoidossa.

Paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevien alle 16 -vuotiaiden kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten lasten lyhytaikaisesta perhehoidosta suoritettavat palkkiot ja kulukorvaukset ovat 1.3.2013 alkaen seuraavat:

Hoitopalkkio

- Osavuorokautisesta, 3–6 tuntia kestävästä hoidosta suoritetaan enintään 35,43 euroa/päivä
- Ympärivuorokautisesta hoidosta maksetaan 51,71 euroa, 63,40 euroa tai 76,75 euroa vuorokaudessa. Hoidon vaatavuutta arvioitaessa otetaan huomioon lapsen tai nuoren tarvitsema yksilöllinen hoito, valvonta ja huolenpito.

Kulukorvaus

- Osavuorokautisesta, 3–6 tuntia kestävästä hoidosta suoritetaan korvausta 13,42 euroa/päivä
- Ympärivuorokautisesta, yli 6 tuntia kestävästä tilapäisestä hoidosta maksetaan 27,96 euroa vuorokaudessa.

Lyhytaikaisen perhehoidon palkkiot 1.3.2013 lukien (alle 16 v.)				
	Hoitotaso 1	Hoitotaso 2	Hoitotaso 3	Kulukorvaus
3–6 tuntia/jakso	35,43 €	35,43 €	35,43 €	13,42 €
Yli 6 tuntia ympärivrk. hoito/vrk	51,71 €	63,40 €	76,75 €	27,96 €

Perhehoitajalle, joka tulee kehitysvammaisen tai vammaisen lapsen kotiin, maksetaan hoitopalkkio yllä mainituin perustein.

Lyhytaikaisen ympärivuorokautisen perhehoidon kestäessä 14 vrk/kk tai yli, palkkiot ja kulukorvaukset määräytyvät kuukausimaksujen mukaan.

Aikuisen kehitysvammaisen tilapäishoidossa palkkiot ja kulukorvaukset määräytyvät kuukausimaksujen mukaan.